

IRODALOM ÉS ZENE.

SZEMBE A NAPPAL. Sik Sándor versei. Budapest, 1911.

□ Már volt arra példa irodalmunkban, hogy a kissé konzervatív, de egyedül helyes magyar nemzeti irányzat fölkerekedett, kicsavarta az idegen, romboló áramlat kezéből a csillogó, bűvös kardot és saját fegyverzetét fordította a félelmes ellenség ellen.

□ Körülbelül ugyanazzal a programmal, melyet lapunk magáénak vall, indult el Sik Sándor is, a legujabban feltűnt fiatal poéta, hogy régi örök eszmékért sikra szálljon. Fölöltözött az ellenfél tagadhatatlanul szép, csillogó fegyverzetébe, eltanulta tőlük a külső, tetszetős forma valóban szép szépségeit s a modern kor követelte haladás bűvös kardját megvillantva elkiáltotta magát az ellenség felé:

„Királyok igrice vagyok.
Király vagyok,
És királyoknak dalolok.

Én vagyok az új dalos Dávid.
Énekelem
A régi ország új csodáit.“

□ És valóban harcosan, tüzesen, fénytől megittasodva énekel minden régi, szép, örök igazságról, melyek a léleknek igazi gyönyörűségei s az ő tüzes lobogó lángja fölperzseli a dohos nyugati lebujszó körvonalú árnyékait s életet, melegséget, örömet visz a sikátorok nyirkos falai alá. Valóságosan a napba néz, szerelmes bele s nem lát a világon semmi mást, csak napot, fényt, tüzet. Nem érez mást, csak lelkesedést, lobogást, meleget. Nem szól a hangja másként, csak mintha mindig kürtöket fujna.

□ Az igazi életben azonban nemcsak fény, hanem árny is van. Nemcsak nappal, hanem éjjel is. Nemcsak öröm, hanem zokogás is. Nemcsak trombiták, hanem szépen, mélyen, az emberi természettel közelebbi rokonságban levő hárfák is. Ezeket a hangokat és színeket is keresse Sik Sándor. Bővítse skáláját az igaz emberi élet ezer örömének és tizezer bánatának hangjával. Akkor a poezise nemcsak tüzelni, lelkesíteni fog, hanem mély, igaz örömet és bánatot

is fog kelteni bennünk, melyek a szívet mindig jobban tisztítják, nemesítik, s maradandóbb hatást gyakorolnak lelkünkre, mint a hamar lohadó lelkesedés.

□ Ez a könyv tulajdonképpen egy hangos örömköltés. És nagyon jól esik, mert nálunk tulásba vitték a sirást is. Ebből a könyvből megtanulhatunk nagyon-nagyon lelkesedni és gyermekek módjára örülni.

HARSÁNVI LAJOS.

HORVÁTH GÉZA.

□ „Nouvelles fantaisies Mignanes Hongroises“ címen két füzet zongoradarab jelent meg Nádor Kálmán kiadásában Budapesten. A szerző 125-ik művében 7 ismert dalt dolgozott fel magyar ábránd formájában. Mindegyik füzetben egy hangulatos bevezetés után mutatja be a felvett témákat, így Fráter Lóránd A templomba, Lehullott a rezgő nyárfa, Őszi rózsza, Kasino csárdás és Elite csárdás című népies műveket. Izléses, majdnem instruktív modorban dolgozza fel azokat, megtartván népies jellegüket, s e mellett kerüli a mai napság annyira divatos, erőltetett, mesterkéltn átmeneteket. Az ő harmonizálása természetes, amint az a népdalból szabadon kifejlődött, legfeljebb azt vethetnők szemére, hogy nagyon gyakran és szabadon használja a parallel quinteket. A frisseket eredetien és érdekesen dolgozza fel. Közepes játszók is értékes és hangulatos szalon darabokhoz jutnak. Ára füzetenkint 1 kor. 50 fillér. Kapható minden zeneműkereskedésben.

FARKAS IMRE dalai.

□ 12-ik füzet. Kiadja Bárd Ferenc és Testvére. Két dal: Szél süvít a pusztán végig . . . Harag nem volt a lelkemben . . . Ára a két dalnak 1 kor. 20 fill. A nagy költőnek kis igényű dalai ezek. A pompásan csendülő, bravurosán rimelő versekhez elég jól hangzó melódiát csatolt. A dalok a megszokott keretben forognak, csak egy ujitást találtunk, hogy az első dal utolsóelőtti ütemében a versnek oly szótagát találtuk, melynek megfelelő hangjeggyel nincs is a dallamban, úgy látszik ezt a futam alatti szünetben

kell elmondani. Minden esetre szokatlan valami. A jeles költő tisztelői bizonynyal érdeklődnek a dalokat.

Dr. RÉVFFY LAJOS.

□ Három magyar dal, szövegét és zenéjét írta a szerző. Bizományban jelent meg Nádor Kálmánál Budapesten: Ára 2 kor. Hangulatos dalok fel-fel csillámló eredetiséggel. A harmonizálásban azonban sok kívánni való volna. Azt se hagyhatjuk szó nélkül, hogy hallgatónak cimez olyan dalt, melyet elég hangosan énekelnek. Kissé mélyebb behatolás a zene-szerzés titkaiba ajánlatos volna.

Dr. ANGYAL ÁRMÁND.

BORBÉLY GYÖRGY ÉS BORBÉLY SÁNDOR KÖNYVE.

□ Nyelvünk védelme címen most hagyta el a sajtót egy érdekes könyv, amely az új irodalom ferdeségei ellen száll sikra és többek között a következőket mondja:

□ „Minél több lesz a statisztikai magyar, annál kevesebb az igazi, a tősgyökeres.“

□ Ez a zökkenő átformalódás forrong a magyar nyelvben is. A kiegyezés óta új nyelvújítás folyik. Némileg ellenkező irányú, mint a XVIII. század végén. Akkor szintiszta magyar emberek európaisították, gazdagították nyelvünket tudással és tudatosan, bár nem mindig sikeresen. Most felszínes magyarok tudatlansága és könnyelműsége fosztogatja a magyar nyelv ősi kincseit és ékteleníti törzsökös tisztaságát — fertelmes barbarizmusokkal.

□ A magyarul dadogó idegenek tömege, a nem magyar vérű és lelkű magyar írók, a hivatalok paragrafus-emberei, az üzleti világ számoló-gépei, az idegenből hajszolva fordító napisajtó: tömérdek irdatlan idegenszerűséget csempésznek a nyelvbe, tukmálnak az irodalomra, hamisveretű nyelvpénzt hoznak forgalomba, helytelen analógiákkal félrevezetik a nyelvsvizsgálókat, elharapódzott magyartalanságokkal megvesztegetik a megernyedte magyar nyelvérzéket.

□ Jött-ment jövevényes szavak, gazdát kiverő vendégszók, vadidegen hangzású kifejezések garázdálkodnak a magyar nyelv házatáján. Idegen szellemű szólásformák, szolgálilag fordított szerkezetek, más lelkű népek gondolkodásmódjának majmoló utánzásai, idegenszerűségek, magyartalanságok, barbarizmusok hamisítják meg a magyar nyelv szellemét és természetét, tesznek erőszakot szűzi tisztaságán, rágódnak élete gyökerén, senyvesztik velejét, fenyegetik végpusztulással igazi eredeti mivoltát.

□ Éktelen gyom, dudva, burján, giz-gaz veri fel a magyar nyelv nyájas virágóskertjét. Fattyuhajtások, buja élődik sorvasztják a nyelv gyümölcsösét. Irtani, gyomlálni, nyesegetni kell, különben sivár avarrá silányul a nemzet termő talaja. Mint az átok-hinár lepi el az idegenségek békanyála a magyar nyelv kristálytükrét, hogy már nem tükröződik benne tisztán a magyar géniusz verőfényes ege.

□ A magyar faji ösztön már szinte csak a nép alsóbb rétegeiben eleven. A műveltek nyelvérzéke tom uul. Közöny, fásultság zsibbasztja meg a nemzeti érzést. A nemzetköziesek megtagadják a nemzeti szellem jogait. A holnaposok nem ismerik el a tegnapi nyelvet, a hagyomány formáit, a múlt örökségét. A nagy modernség mellett zsugorodik az ősi mag, hanyatlak a magyar lélek.

□ Pedig, ha nem is kizárólagosan, mégis első sorban nyelvben él a nemzet. Az alkotmány mellett a nyelv a nemzeti lét gyökere és koronája, az ősi hagyományok alakja és tartalma, a multak szent ereklyéje, a nemzet legbecesebb kincse, értékesebb minden anyagi vagyonnál. Alkotmányunkat idegen erőszak koboza el félezred óta, vagyunkat idegenek harácsolják századoktól fogva. Nyelvünket pedig, mely alkotmányunknál régebbi, mely minden gazdaságunknál drágább, mimagunk tesszük az idegenség prédájává. Ez valóságos szellemi öngyilkosság, erkölcsi hazaárulás.

□ Nyelvünk védelme valóságos lelki honvédelem. A szellemi szabadságharcnak is vannak bátor bajnokai. A névtelen hősök, a magyar nép százezrei, akik épen, romlatlanul megőrizték az elődök nyelvét. Az ihletett alkotók, az igazán magyarul író magyar írók és költők, Petőfi és Arany követői, akik természetes szerves fejlettséssel gazdagítják, nemesítik nyelvünket. És a tudós vezérharcosok, az újabb ortologusok, akik a nyelvtudomány, az elmélet fegyverével küzdenek az ősi nyelv jogaiért az idegen bitorlók ellen.

□ Emellett azonban némely laikusnak jóakaró hozzájárásaiban sok a naivság és több a buzgóság, mint a hozzáértés. A napi sajtó ebbeli népszerű közleményei pedig nem ritkán egyoldalulúak, elfogultak, tudománytalanok.

□ Borbély György, a zalaegerszegi főgimnázium tanára és Borbély Sándor, a váci orsz. siketnéma-intézet igazgatója keltek az anyanyelv védelmére s egy igen értékes könyvben mondják el észrevételeiket.

□ A 14 ivnyi könyv, az „Első Váci Sajtó“ nyomdájából került ki és ugyanott 1 koronáért kapható.